

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Západočeská univerzita v Praze

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

U VELIKÉ ŘEKY

Jiří Pokorný

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program: Grafický design a ilustrace

Specializace: Didaktická ilustrace

Bakalářská práce

U VELIKÉ ŘEKY

Jiří Pokorný

Vedoucí práce: Akad. mal. Renáta Fučíková
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

.....

.....

podpis autora

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jiří POKORNÝ, DiS.**
Osobní číslo: **D21B0123P**
Studijní program: **B0211A310013 Grafický design a ilustrace**
Specializace: **GI – specializace Didaktická ilustrace**
Téma práce: **Ilustrovaná kniha**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Kompletní ilustrační a grafické řešení klasického či nového textu, beletrie, poezie, naučná literatura, minimální rozsah funkční knihy 40 stran.

Tvůrčí záměr: Záměrem je vytvořit návrh funkční umělecké publikovatelné knihy.

Způsob realizace: Technika realizace vyplývá z průběhu přípravných kreseb, skic a následných zkoušek.

Cíl: Cílem práce je vytvořit knihu, která bude řešit dané téma.

Předpokládaný charakter výstupu: Výstupem budou 3 kopie knihy s minimálním počtem 20 ilustrací.

Rozsah průvodní zprávy: Průvodní zpráva bude vytvořena v rozsahu minimálně 3 normostran.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- MALÝ, Radek. *Příhody matky Přírody*. Ilustroval Nikola HOŘENÍ. Praha: Meander, 2019. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-074-0.
- MALÝ, Radek. *Poštou havraní*. Ilustroval Pavel ČECH. [Havlíčkův Brod]: Petrkov, 2018. ISBN 978-80-87595-68-8.
- MALÝ, Radek. *Moře slané vody: (co šuměla mušle a co přišlo lahvoovou poštou)*. Ilustroval Pavel ČECH. Praha: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03467-6.
- TURKOWSKI, Einar. *Měsíční květina*. V Praze: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02700-5.
- SÍS, Petr. *Strom života: kniha o životě přírodovědce, geologa a myslitele Charlese Darwina*. 2. české vydání. Přeložil Viktor JANIŠ. V Praze: Raketa, 2015. ISBN 978-80-86803-36-4.
- ŠTORCH, Eduard. *Lovci mamutů: román z pravěku*. Jubilejní 30. vydání (22. v Albatrosu, 1. v této podobě). Ilustroval Zdeněk BURIAN. V Praze: Albatros, 2018. Z letopisů Eduarda Štorcha. ISBN 978-80-00-05006-5.

Vedoucí bakalářské práce: **akademický malíř Renáta Fučíková**
Katedra grafického designu a ilustrace

Oponent bakalářské práce: **Mgr. Linda Vomáčková**
Oponent

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan



Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. září 2022

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

3.1 Proces přípravy

3.2 Proces tvorby

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

4.1 Popis díla

4.2 Technologická specifika

a) Barevnost

b) Technika

4.3 Přínos práce pro daný obor

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

b) Internetové zdroje

6 RESUMÉ

7 SEZNAM PŘÍLOH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Před studiem na Fakultě umění Ladislava Sutnara jsem absolvoval studium na Vyšší odborné škole Václava Hollara v Praze na oboru Kresba a ilustrace v médiích. Ve studiu jsem si prošel knihařinou a několika grafickými technikami, které jsem do té doby neměl možnost nikdy pořádně dělat. Od sítotisku, tisku z výšky, hlubotisku až po litografii. Právě hlubotisk na mě zanechal největší stopu, a proto jsem se rozhodl hlubotiskovou technikou suché jehli zpracovat svou diplomovou práci.

Výstup diplomové práce byla autorská kniha, jejíž příběh se odehrával v době středověku, kdy zemi vládl mor. Krátký text jsem knize napsal a vysázel. Vytvořil čtrnáct ilustrací formátu A4 zhotovené suchou jehlou. Dále jsem si prošel celým procesem výroby knihy. Od výroby knižních desek, potahováním látkou, a následně šitím archů. Realizace knihy a ilustrací mě naplňovala a ruční přesná práce mi vyhovuje především kvůli tomu, že jsem z rodiny řemeslníka, tesaře. To na mě mělo vždy velký vliv, a proto mi nikdy nedělalo problém pustit se i do náročnějších prací.

Didaktická ilustrace pro mě byla dalším logickým krokem, protože předešlá diplomová práce byla sice už dost velkým výkonem, ale stále bylo vidět, že mám co dohánět a že se mám co učit. Stále si myslím, že je prostor na to se zlepšovat, přicházet na nové postupy, ať už při sazbě textu, či využívání nových materiálů nebo technik.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Téma mé bakalářské práce je pravěk. Konkrétně přeillustrování známého pravěkého románu „U Veliké řeky“ od Eduarda Štorcha. K tomu mě vedlo hned několik důvodů. Jeden z nich je ten, že jsem knihy Eduarda Štorcha četl jako malý a mám na ně kladné vzpomínky. Vždy se mi také líbily kresby Zdeňka Buriana, ale čím více jsem se posouval dál a s tím i můj umělecký projev napadlo mě, že by si kniha zasloužila trochu více atmosféry a barev.

Další důvod proč jsem si vybral toto téma byl, že v dnešní době je každý zvyklý na to, že když cokoliv potřebuje, ihned to má. Obchod s jídlem či věcmi pro každodenní potřebu. Internet, díky kterému nemusíme udělat už skoro ani krok a vše si můžeme objednat z pohodlí domova. To samé platí i pro komunikaci. Stačí vzít telefon a zavolat anebo napsat přes jakoukoliv sociální síť a daného člověka můžeme v podstatě ihned zkontaktovat. Také k přírodě nechováme skoro žádný respekt. Ať už je řeč o rozsáhlém odlesňování, zakládání ilegálních skládek anebo jen o tom, že si někdo dovolí v lese vyhodit malý odpaděk. Masová výroba také nepolevuje, spíše ještě nabírá na obrátkách. Ubíjí mě lidská neohleduplnost a naprostá ignorance vůči planetě, na které všichni společně žijeme. Většina lidí je do sebe zbytečně zahleděná a vlastně je skoro nezajímá, co se kolem nich děje a proč. Hlavní je, že oni se mají dobře. Na ničem jiném nezáleží. Je to takový můj únik z reality a úplný opak toho, co jsem zmínil výše.

Na popisu tehdejšího světa Eduardem Štorchem mě unáší nespoutanost a krutost přírody a úplný opak toho, co jsem popisoval dříve. Příroda rozhodovala, co tehdejším lidem dá, kdo přežije a kdo ne. Tehdejší lidé se přírodě museli přizpůsobit. Museli se dobře orientovat v divočině. Znáť zvuky a stopy zvířat a jejich chování. Ctíli všechna zvířata, hlavně zvířata jejich totemu, protože věřili, že v nich jsou převtělení jejich zesnulí předci. Museli vědět co se může jíst, a co ne. Zároveň se museli umět spolehnout jeden na druhého, na své dovednosti, znalosti a také z velké části k přežití potřebovali i štěstí, protože každý den mohl být poslední. Jen ten nejsilnější mohl přežít.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

3.1 Proces přípravy / proces tvorby

Přípravu jsem nechtěl podcenit, tudíž první krok ke správnému zpracování mé práce bylo přečíst knihu a udělat výtah nejzajímavějších příběhů, které by se mi zároveň nejlépe ilustrovaly. Knihu jsem nakonec přečetl aspoň třikrát, protože jsem se nemohl rozhodnout, které z příběhů by se nejvíce do knihy hodily. Všechny totiž měly něco do sebe a určitě by stály za realizací. Po finálním výběru příběhů přišel čas pro formu zpracování. Nejdříve jsem musel přijít na to, jakou techniku pro dané dílo zvolit, což se ze začátku nejevilo úplně složitě. Minulý rok jsem si totiž oblíbil techniku obtisků, které po správném postupu tvoří jakési flóry. Ne, až moc konkrétní. Jenom náznaky, které by měly připomínat přírodu a krajinu. Tudíž jednu část ilustrací jsem měl vyřešenou. Další část ilustrací byla už poněkud složitější. V příbězích se totiž kromě přírody hojně vyskytují i lidé a zvířata. Proto jsem si musel nastudovat podoby zvířat, se kterými nebyl až takový problém kresebně jako technicky. Obtisky, které jsem využíval na krajinu dávaly ve správném technickém postupu i dojem srsti, ale při spojení obtisků zvířat s obtisky krajiny, se celý obraz slil do sebe. Od zvířat jsem na delší dobu upustil. Nejvíce práce mi dali samotní lidé. Nevěděl jsem, jak jejich vyobrazení pojmout. Chtěl jsem se totiž odpoutat od Burianových černobílých, popisných kreseb a pojmout dílo více atmosféricky a náladově, aby hlavní roli hrály barvy a tvary. V prvních pokusech jsem se z nějakého důvodu snažil přiblížit reálné podobě lidí a tak se pomalu začala vytrácet má myšlenka, odpoutání se od Buriana. Nejsem úplně zdatný v kresbě člověka jako takového a špatně ovládám anatomii lidského těla, proto jsem musel přijít na jiný způsob zpracování. Následně jsem začal více a více ubírat, až jsem se dostal do neúplných tvarů, které připomínaly člověka. Hrál jsem si pouze se světlem a stínem na těle, takže kde byl stín, tam byla barva, kde bylo světlo, nebylo nic. Ale stále to nešlo ruku v ruce se zbytkem knihy. Poté jsem díky konzultaci s vedoucí mé práce dospěl k tomu nejjednoduššímu a nejzjevnějšímu řešení, které se celou dobu nabízelo. Udělal jsem si rešerši všech dostupných jeskynních maleb, kde jsou vyobrazení lidé a to byl klíč k úspěchu. Na jeskynních malbách byly vyobrazeny i zvířata, což vyřešilo další můj problém. Začala hra se siluetami. Další věc, nad kterou jsem se musel zamyslet byla ta, že všichni lidé na jeskynních malbách byli poněkud stejní a v knize vystupuje několik zástupců z kmenů vlčího, sokolího nebo z kmene volavek. Lehce by se mohli v textu ztratit a z ilustrací by nebylo zřejmé, o kom se zrovna hovoří. Napadlo mě tedy, že postavy

odliším tím, že místo lidské hlavy jim přimaluji hlavu zvířete na základě jejich příslušnosti ke kmeni a také tomu přizpůsobím jejich barevnost.

U technické stránky bylo nutno hned několik věcí. Při realizaci obtisků bylo nutné sehnat specifický papír s konkrétní gramáží, aby obtisk vyšel co nejlépe a vytvořil požadovanou texturu. Papír nemohl být příliš savý, aby nestihl absorbovat veškerou barvu, než bude obtisk proveden. Obtisky byly zhotoveny směsí temperry a vody. Proces obtisku je vcelku jednoduchý, musí se však dbát na správný poměr barvy ve vodě. Čím méně vody bylo přimícháno do barvy, tím byly obtisky hutnější a barva neměla tolik prostoru pro to, aby se pod nápořem mohla roztéct. Proto bylo nutné barvu naředit o něco více, aby obtisk vytvořil požadovaný florální vzor. Postup u zpracování lidí i zvířat byl úplně jiný. Vždy jsem začínal tím, že jsem si udělal siluetu člověka anebo zvířete, zapnul prosvětlovací desku, papír se siluetami jsem na něj položil a na tento papír jsem dal ještě akvarelový papír. Poté jsem siluety obtáhl vodou a pomalu na různá místa vnášel kapky akvarelu, které se rozpily do všech možných stran. Vzniklo několik různých odstínů, které jsem poté podle potřeby pomocí pipety nařdil vodou, aby jsem určité části zesvětlil anebo jsem do pipety nabral barvu, kterou jsem naopak podle potřeby ztmavoval. Následně jsem nechal všechny ilustrace schnout na topení. Po zaschnutí jsem si všiml, že na hranách ilustrací nebo spojích barev uvnitř ilustrací vzniklo hrubé ohraničení barvou, což výsledné ilustraci dalo charakteristický výraz. Poté probíhalo skenování všech ilustrací, ořezávání ilustrací v Adobe Photoshopu a dále skládání všech ilustrací v Adobe InDesign. Práce s programy je pro mě asi ta nejméně zábavná část ze všech. Už to není žádné tvoření. Už je to spíš velmi monotónní proces, při kterém čas neběží a velmi lehce se v něm dá zacyklit. Jediná věc, která mě napadá je, že jsem během skládání ilustrací k textu zjistil, že nemám žádné zkušenosti s knižní úpravou, ať už se jedná o sazbu textu, či dosazováním ilustrací na stránky. To bylo něco, s čím mi také velice trpělivě a ochotně má vedoucí práce pomohla. Nejdříve jsem se snažil každou stránku zaopatřit hned několika ilustracemi, aby jsem text co nejvíce obohatil. Ale také to nebylo úplně ono. Nejspíše z toho důvodu, že už se na stránkách objevovalo tolik textu, že by ilustrace čtenáře pravděpodobně rušily. Proto jsem ilustrace začal ubírat a také zmenšovat, až jsem dospěl do finální verze. Přišel jsem na to, že kniha nemusí být ilustracemi posetá od shora až dolů, že stačí ilustracím najít pouze to správné místo a knihu tak zbytečně nezahltit.

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

4.1 Popis díla

Výstupem práce je ilustrovaná kniha, odehrávající se v pravěké době. Textová část se zaměřuje především na nelítostný boj s přírodou a všemi jejími nástrahami, se kterými si hrdinové musejí poradit. Ilustrovaná část, na které jsem pracoval, jde úplně proti původní verzi, kterou zpracoval Zdeněk Burian. Protože knihy Eduarda Štorcha mám rád, ale už mě dávno nebaví černobílé kresby, rozhodl jsem se knihu přeilustrovat a vnést ilustracemi do knihy pocity, nálady a atmosféru.

4.2 Technologická specifiky

a) Barevnost

Barvy jsou spíše mdlé a tmavé. Vycházel jsem vždy z barevnosti buďto podle popisu v knize nebo z reálných barev srsti zvířat. Pouze jsem je trochu namíchal s šedivou, či nějakou tmavší barvou, abych je trochu ztlumil v kontextu časové etapy, ve které se příběh odehrává.

b) Technika

Obtisk - Techniky, kterými jsem ilustrace zpracovával, jsou dvě. Jedna z nich je obtisk. Funguje na principu smíchání temperry a vody. Při obtisku jsem nanášel barvu v určitých tvarech na konkrétní místa a poté jsem vzal malý papírek, kterým jsem provedl obtisk, díky čemuž následně vznikl florální motiv. Tuto techniku jsem využíval na ztvárnění přírody.

Rozpíjení akvarelu - Druhá z technik je rozpíjení. To probíhalo tak, že jsem si vždy siluetu člověk nebo zvířete obtáhl vodou, do které jsem pak vpouštěl kapky akvarely, které se poté rozpíjely a spojovaly a vytvářely barevné plochy různých odstínů. Pokud to bylo nutné, mohl jsem pomocí pipety přidat vodu, kterou jsem barvy zesvětloval anebo jsem naopak do pipety nabral barvu, kterou jsem postavu na specifických místech ztmavoval.

4.3 Přínos práce pro daný obor

Má práce ukazuje, že se i tímto atmosférickým způsobem dá zpracovat kniha, a že ne pokaždé musí být vše vykreslené do posledního detailu, aby vše bylo ihned na první pohled jasné. Samotná práce mi dala spoustu užitečného. Já jsem člověk, který miluje detail, ale tato práce mi ukázala, že to není vždy nutné. Není nutné využít veškerý prostor, který mi byl dán, a že se dá tvořit i jiným způsobem a jinými technikami, než na které jsem zvyklý. Někdy je lepší se uvolnit, nechat barvy na papíře hrát a nebránit se novým vlivům.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

ŠTORCH, Eduard.1966, U Veliké řeky, v Praze: Dětské knihy, 7. vydání ISBN - není uvedeno

b) Internetové zdroje

Část mnoha obrazových referencí, které jsem využil jako podklady a inspiraci pro mé ilustrace.



<https://i.pinimg.com/originals/25/7f/4f/257f4fc11a4e>



<https://i.pinimg.com/originals/a0/38/cc/a038ccc-94d72705e668f8ff1622c02f6.jpg>



https://images.cdn3.stockunlimited.net/preview1300/silhouette-of-wolf_1501685.jpg



<https://www.shutterstock.com/image-vector/bear-silhouette-vector-illustration-600w-453434515.jpg>



https://d15-a.sdn.cz/d_15/c_img_F_G/6AYoD7.jpeg



<https://www.skalnioblasti.cz/foto/Alkazar002.jpg>

6 RESUMÉ

The theme of my work is an illustration to the existing text. I chose a book by Eduard Štorch “On the Great River”, which describes life in prehistoric times. I chose it because I have positive memories of it and I have always wondered what life could have been like in the wilderness. In a world that is governed not by human beings but by nature. I’m not saying that the illustrations of Zdenek Burian are not nice, but I’ve always regretted that the book had only black and white illustrations. That’s why I chose it and listed it. Gave her a new look and introduced a monastic story, fantasy and atmosphere into the illustrations.

One of the reasons was also that it is a way of escaping from today’s consumer world, where nature has minimal representation, is neglected and the rule over the world is taken over by people who cannot manage what they have and do not know how to value things.

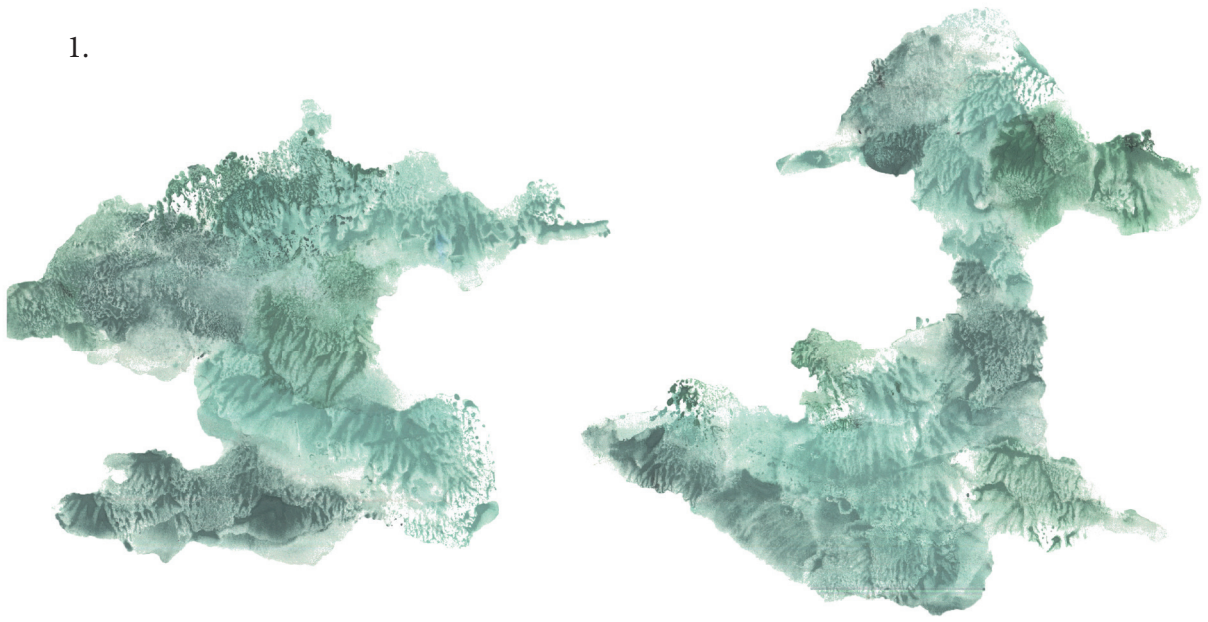
7 SEZNAM PŘÍLOH

Obtisky 1 - 5

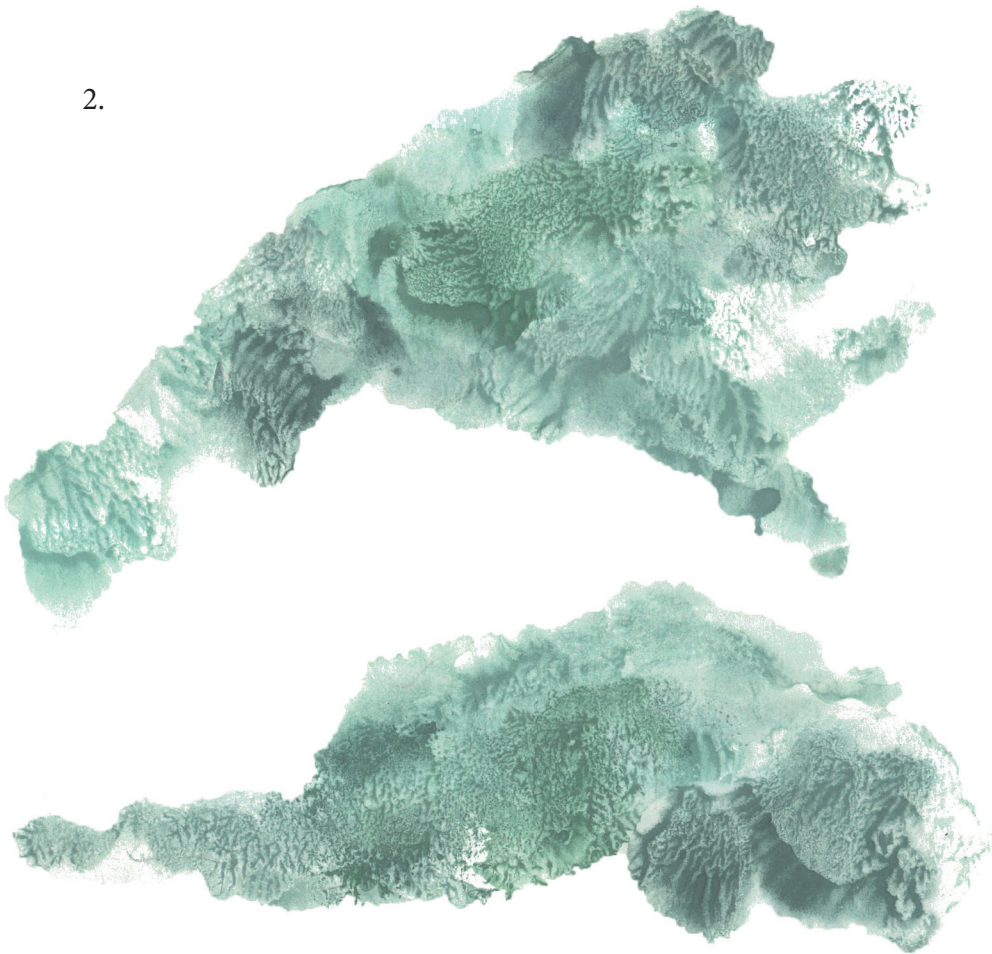
Vývoj kresby lidí 6 - 15

Vývoj kresby zvířat 16 - 18

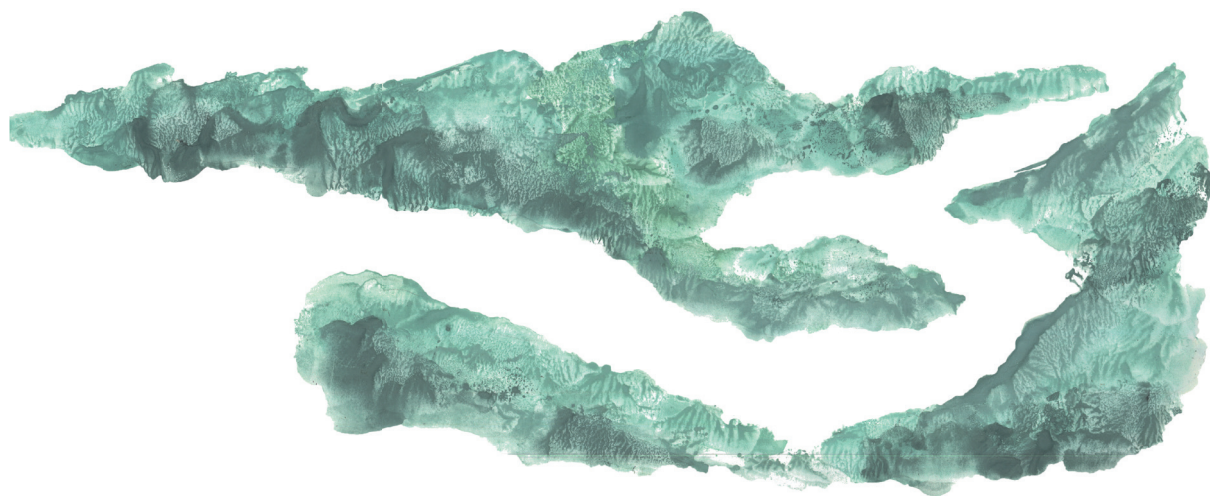
1.



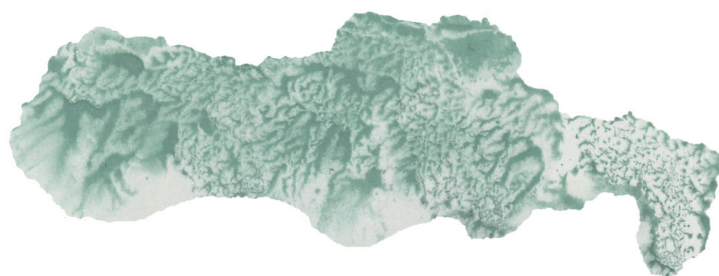
2.



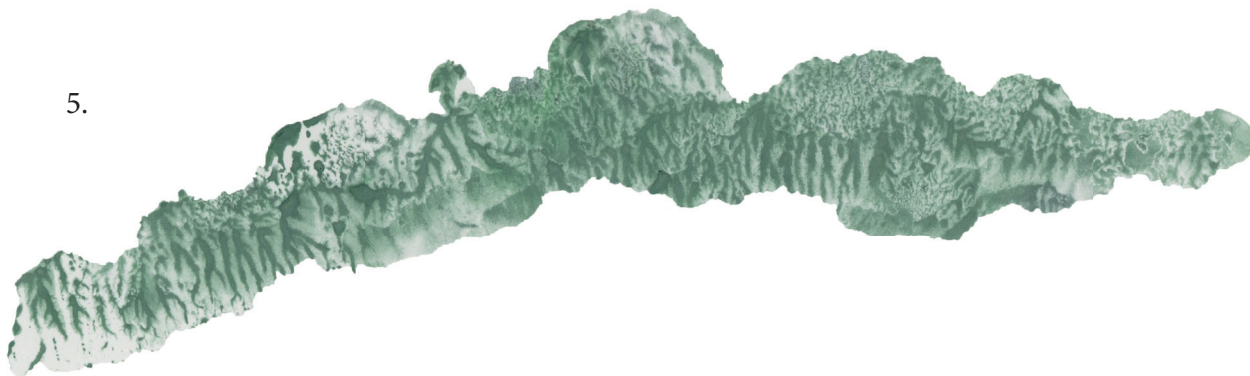
3.



4.



5.



6.



7.



8.



9.



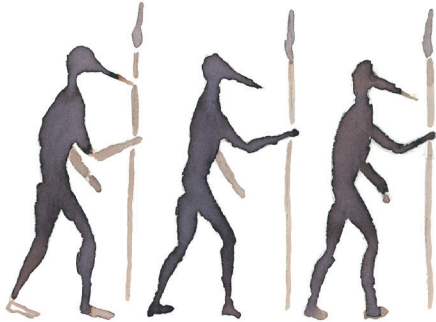
10.



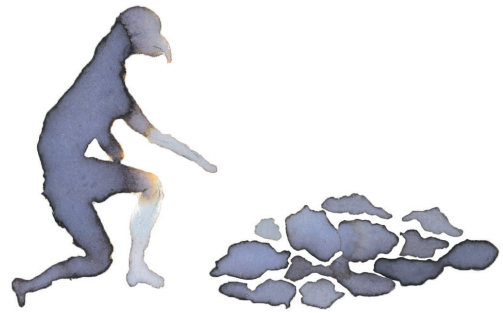
11.



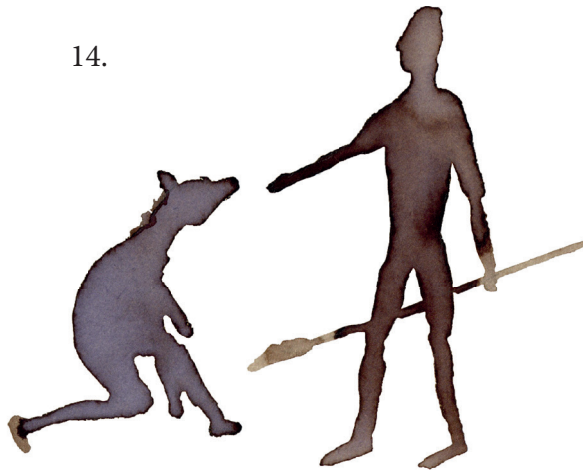
12.



13.



14.



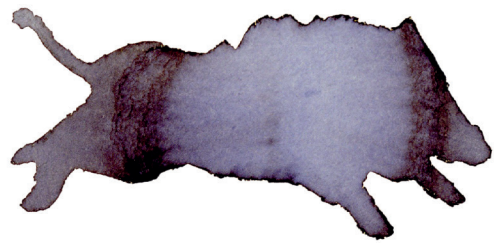
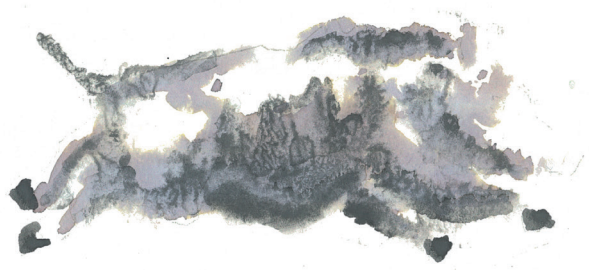
15.



16.



17.



18.

